נֶאֱמָן האב לְנַדְּרִים – של הבן או הבת, שהנדר חל, וְלַחֲרָמִים – אם הקדישו מנכסיהם בלשון חרם הקדישם חל, והממון שייך לבדק הבית, וּלְהֶקְדֵּשׁוֹת – אם הקדישו מנכסיהם לבדק הבית, וְלַעֲרָכִים – אם אמרו 'ערכי עלי' חייבים לשלם ערכם, אֲבָל האב לֹא נאמן לְחַייבם מַכּוֹת אם עברו באיסור 'לא תעשה', וְכן אינו נאמן לְעוֹנְשִׁין – לחייבם מיתה, אם עברו איסור המחייבם מיתת בית דין. הרי ראיה לרב חסדא שאין האב נאמן לעונש:

משנה

האומר קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי הקטנה, או קִדַּשְׁתִּיהָ וְגֵרַשְׁתִּיהָ – קיבלתי עבורה גט, כְּשֶׁהִיא היתה קְטַנָּה, ועתה הֲרֵי הִיא קְטַנָּה, נֶאֱמָן, וכשאמר קידשתיה דינה כאשת איש, ואסורה לכל אדם, וכשאמר שאף התגרשה, דינה כגרושה שאסורה לכהונה. אבל אם אמר קִדַּשְׁתִּיהָ וְגֵרַשְׁתִּיהָ כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה, ועתה בשעת אמירתו הֲרֵי הִיא גְּדוֹלָה ואין האב יכול לקבל עבורה קידושיה וגיטה, ולא אמר כן כשהיתה עדיין קטנה, אֵינוֹ נֶאֱמָן לומר שקיבל קידושיה וגיטה, ומותרת לכהונה.

מן התורה אשה שנבעלה לגוי אסורה לכהונה כמבואר ביבמות (סה.), וחכמים גזרו שאשה שנשבתה לגויים תיאסר לכהונה, מחשש שנבעלה, כמבואר בכתובות (כב.): האומר שבתו נִשְׁבֵּית בין הגויים, וּפְדִיתִיהָ, והיא אסורה לכהונה, בֵּין שֶׁהִיא קְטַנָּה – עתה כשמעיד עליה אביה ובֵּין שֶׁהִיא גְּדוֹלָה, אֵינוֹ נֶאֱמָן ומותרת לכהונה:

גמרא

מקשה הגמרא: מַאי שְׁנָא רֵישָׁא שהאב נאמן שבתו הקטנה גרושה, ולפסלה לכהונה, וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא שאינו נאמן על בתו הגדולה שהתגרשה בקטנותה, ועל בתו גדולה או קטנה שנשבתה. מתרצת הגמרא: בְּרֵישָׁא שהבת קטנה, הקידושין והגירושין בְּיָדֵיהּ – בידי האב, ולכן נאמן, ואין חשש שמא רצונו לפוסלה לכהונה, שאם כן, יכול לפוסלה כעת. אבל בְּסֵיפָא שהיא גדולה, לָאו בְּיָדֵיהּ לקדשה משגדלה, וכיון שהיא בחזקת פנויה ומותרת לכהונה אינו נאמן לפוסלה. וכן אינו נאמן לומר שנשבתה אף כשהיא קטנה, לפי שאין בידו לעשותה 'שבויה'.

מקשה הגמרא: וְלֵא, וכי אין ביד האב לאוסרה לכהונה ולעשותה כשבויה, וַהֲרֵי כשהיא קטנה בְּיָדוֹ לְהַשִּׁיאָהּ לְחָלָל' – כהן המחולל מקדושת כהונה, שנולד מאיסור כהונה כאלמנה לכהן גדול, דִּבנישואים אלו קָא פָּסְלָהּ מִכְּהוּנָּה – נפסלת לכהונה, שהרי בת ישראל הנשואה לחלל נעשית 'חללה', ודינה כשבויה הפסולה להנשא לכהן, ואף אם היא בת כהן ותתגרש ותחזור לבית אביה נפסלת מאכילת תרומה. מתרצת הגמרא: הָא לֹא קָשְׁיָא, התנא במשנתינו סובר כְּרַבִּי דּוֹסְתַּאי בֶּן יְהוּדָה, דְּאָמַר, בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הם כְּמָקוֹם טָהֳרָה' לַחֲלָלִין – שעל ידי נישואין לבת ישראל, אין פגמו עובר לבנותיו, ודן מותרות לכהונה, ולהלן (עז.) מבואר שאדם שבתו מותרת לכהונה, ומת, אף אשתו מותרת להנשא לכהן, וכיון שבתו של חלל שנשא בת ישראל מותרת לכהונה כך גם אלמנתו מותרת לכהונה, ולכן אף אם ישיאנה האב לחלל לא תיפסל לכהונה, ולכן במשנה אין האב נאמן שבתו נשבתה, לפי שאינו בידו לפוסלה לכהונה.

מקשה הגמרא: וַהֲרֵי בְּיָדוֹ לְהַשִּׁיאָהּ לְמַמְזֵר, ולפוסלה מהכהונה ומאכילת תרומה ולעשותה כשבויה, ואף שאסור להנשא לממזר, אך אם נישאת תופסין קידושיה, ומכיון שיכול האב להשיאה באיסור ולפוסלה מהכהונה ומאכילת תרומה, מדוע לא יהיה נאמן גם שנשבתה. מתרצת הגמרא: התנא במשנתינו סובר כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר (יבמות מט.) אֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַייבֵי לָאוִין – אין אדם יכול לקדש אשה שאסורה עליו באיסור 'לאו', ולפי שבת ישראל אסורה להנשא לממזר אין הקידושין חלים כלל, ולפי שאין בידי האב לפסול את בתו הקטנה מהכהונה, אף אינו נאמן לומר שנשבתה ולפוסלה מן הכהונה.מקשה הגמרא: וַהֲרֵי אף לרבי עקיבא יש אופן שבְּיָדוֹ של אביה לְהַשִּׁיאָהּ ולפוסלה מכהונה, והיינו קטנה אַלְמָנָה, לְכֹהֵן גָּדוֹל שאסור באיסור 'לאו', והקידושין תופסים, וְכִשיטת רַבִּי סִימַאי, דְּתַנְיָא בברייתא רַבִּי סִימַאי אוֹמֵר, מִן הַכְּלָל – מכל ולד הנולד מנישואי איסור 'לאו' עוֹשֶׂה רַבִּי עֲקִיבָא את הולד כְּמַמְזֵר', לפי שאין קידושין תופסין בחייבי לאוין, חוץ מִוולד אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל שאינו ממזר, והטעם שֶׁהֲרֵי אָמְרָה תּוֹרָה באיסור נישואין לכהונה (ויקרא כא יד־טו) 'אַלְמָנָה וּגרוּשָׁה וְחֲלָלָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח', ובפסוק אחריו נאמר 'וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו', ומסמיכות הפסוקים נלמד שכהן גדול הנושא אלמנה, 'יְחוּלִים' עוֹשֶׂה – וגורם שיהיו בניו 'חללים', מחוללים מהכהונה, וְאֵין עוֹשֶׂה בניו בניו שאין את בניו 'מַמְזֵרִים', ומכך שאין הולד ממזר מוכח שקידושין תופסים, ונמצא שבידו להשיא את בתו קטנה אלמנה לכהן גדול ולפוסלה לכהונה ב'חללה', ואם כן גם נאמן להעיד עליה ולחללה מן הכהונה, ומדוע שנינו שאין אב נאמן לומר שבתו נשבתה ופסולה לכהונה.

מתרצת הגמרא: התנא במשנתינו סובר כְּרַבִּי יִשְׁבָב בשיטת רבי עקיבא, דְּאָמַר רבי ישבב, בּוֹאוּ וְנִצַּוֶּה עַל עֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף שהוא מרבה פסולין בישראל, שֶׁהָיָה אוֹמֵר כָּל שֶׁאֵין לוֹ בִּיאָה בְּיִשְׂרָאֵל – שבא על אשה אסורה, הֲוָלַד מַמְזֵר, משמע שאף אלמנה לכהן גדול הולד ממזר, לפי שהביאה אסורה, ואין הקידושין תופסים בה, ונמצא שאינו יכול לפוסלה מן הכהונה, ולכן אינו נאמן.דוחה הגמרא: הָנֵיחָא לְרַבִּי יִשְׁבָב, אִי לְטַעְמֵיהּ דְּנַפְּשֵׁיהּ – אם אמר דבריו כדי לפרש את דברי עצמו בשיטת רבי עקיבא, שַׁפִּיר – יפה מתבארת המשנה, שהרי משמעות דבריו היא שלא רק באלמנה לכהן גדול הולד ממזר, אלא בכל ביאה אסורה, ואף באיסור עשה, ואפשר לתרץ את המשנה שכיון שקידושי עבירה אינם קידושין ואין ביד האב להשיא בתו למי שמחללה בביאתו, לכן אינו נאמן לפוסלה. אֶלָּא אִי לְאַפּוּקֵי מִדְּעָמָּא דְּרַבִּי סִימַאי קָאָתֵי – אם רבי ישבב אמר דבריו רק כדי לבטל את טעמו של רבי סימאי בשיטת רבי עקיבא, ולומר שאף באלמנה לכהן גדול הולד ממזר, אף שנאמר בו לשון 'חילול', אך יתכן שרק בנישואים אלו שיש בהם איסור 'לא תעשה' הולד ממזר ואין הקידושין תופסים, אבל בנישואין האסורים ב'עשה', יחולו הקידושין. ואם כן משנתינו קשה, שֶׁהֲרֵי בְּיָדוֹ של האב לְהַשִּׁיאָהּ לְחַייבֵי עֲשֵׂה כגרים מצריים או אדומיים עד שלשה דורות לגירותם שאסורים ב'עשה', וכיון שבניהם אינם ממזרים, הרי שהקידושין תופסים בה, ועל ידי נישואין אלו תיפסל לכהונה כמבואר להלן (עד:), ואם בידו להשיאה לחייבי עשה, נאמן גם להעיד עליה שנישאה נישואין כאלה, ומדוע אינו נאמן לומר שנשבתה ופסולה לכהונה.מתרצת הגמרא: אָמַר רַב אַשִׁי, וְתִסְבְּרָא – וכי אתה סובר שהטעם שבְּרֵישָׁא האב נאמן לומר שבתו מגורשת מִשּׁוּם דְּבְיָדוֹ הוּא, והרי לא יתכן כן, שהרי נָהֵי – אף דְּבְיָדוֹ לְקַדּוֹשֵׁי למי שירצה, וכי בְּיָדוֹ לְגָרְשָׁהּ, שאף שיכול האב לקבל גיטה, אך עיקר הגירושין תלוי ברצון הבעל, ואינם בידי האב, ומדוע נאמן האב לומר שהתגרשה. וְעוֹד קשה, שאף הקידושין עצמם אינם בידי האב, שהרי אִילּוּ אָמַר הָאי – הפסול לה דִּלְמָא נָיְחָא בְּנַוָּהּ ואינו רוצה לקדשה, מִי מָצֵי מְקַדֵּשׁ נִיהֲלֵיהּ בְּעַל כָּרְחֵיהּ – וכי יכול האב להכריחו לקדשה, וכיון שהקידושין והגירושין אינם ביד האב, ודאי אין זה הטעם ברישא שהאב נאמן.

אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי באופן אחר, בְּרֵישָׁא שהבת קטנה, רַחֲמָנָא הֵימְנֵיהּ – התורה האמינה לאב לומר שקידש את בתו, כְּדברי רַב הוּנָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב, מְנַיִן לְאָב שֶׁנֶּאֱמָן לֶאֱסוֹר אֶת בִּתּוֹ הקטנה או הנערה מִן הַתּוֹרָה, ולומר שהיא אשת איש, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב טז) 'וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָה אֶל הַזְּקֵנִים אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה', ובשאמר האב שנתנה 'לְאִישׁ' ולא אמר למי, אֲפָרָה לכל העולם, שהרי אין יודעים למי קידשה, ובשאמר 'הַזֶּה', הַתִּירָהּ לאדם זה, ומובח שהאמינה התורה לאב לאסור בתו, אך פסוק זה עוסק בבתו הנערה, ולמדים ממנו רק על בתו הקטנה או הנערה שנאמן האב לומר שמקודשת, ולא נאמן לבתו הגדולה. ולכן, ברישא שמדובר

המשך בעמוד רכא

בְּנִישּׂוֹאִין – שהאב אומר שבתו הקטנה או הנערה נישאה או התגרשה, בזה **הֵימֶנָּא רַחֲמָנָא לָאו** – כמבואר בדברי רב הונא, ובסיפא בגדולה ואין בידו לקדשה לא האמינתו התורה, אבל **בְּשִׁבְוִיָּיה** – לומר שנשבתה ופסולה לכהונה, **לֹא הֵימֶנֵיהּ** – התורה לאב, ולכן אין האב נאמן שנשבתה, בין בגדולה ובין בקטנה: מי שמת ללא בנים ויש לו אח, אשתו זקוקה להנשא לאחי המת, והוא יבום, או שיחלוץ לה ואז מותרת להנשא לאחר:

משנה

מִי שֶׁאָמַר בְּשָׁעַת מִיתָתוֹ, 'יֵשׁ לִי בָּנִים' ואין אשתי תצטרך יבום אחר מותי, **נֶאֱמָן**. אך אם הוחזק שאין לו אחים ואשתו פטורה מיבום, ואמר **'יֵשׁ לִי אַחִים'** ואשתי תצטרך להתייבם, **אֵינוֹ נֶאֱמָן** והאשה מותרת להנשא אחר מיתתו, ואינה צריכה יבום:

גמרא

מוכיחה הגמרא, **אַלְמָא** אדם **נֶאֱמָן לְהַתִּיר** את אשתו, ולכן כשאומר שיש לו בנים נאמן, **וְאֵין נֶאֱמָן לֶאֱסוֹר** אשתו, ולכן כשאומר יש לי אחים אינו נאמן לחייב את אשתו יבום.

מבררת הגמרא: **נֵימָא מַתְנִיתִין דְּלֹא כְּרַבִּי נָתָן**, דְּתַנְיָא בברייתא, אם **בְּשָׁעַת קִידּוּשִׁין אָמַר** הבעל **שֵׁישׁ לוֹ בָּנִים** מאשה אחרת, ולא תצטרך **להתייבם כשימות, וּבְשָׁעַת מִיתָה אָמַר שֵׁאֵין לוֹ בָּנִים**, ואשתו תזדקק ליבום, או **שֶׁבְּשָׁעַת קִידּוּשִׁין אָמַר** הבעל **שֵׁאֵין לוֹ אַחִים** ואם ימות ללא בנים לא תצטרך להתייבם, **וּבְשָׁעַת מִיתָה אָמַר שֵׁישׁ לוֹ אַחִים**, ואשתו חייבת ביבום, הבעל **נֶאֱמָן** במה שאמר בשעת הנישואין **לְהַתִּיר** את אשתו, **וְאֵין נֶאֱמָן לֶאֱסוֹר** אותה במה שאמר בשעת מיתה, **דְּרַבִּי רַבִּי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר**, שהבעל **אַף נֶאֱמָן לֶאֱסוֹר** את אשתו מלהנשא כשאמר בשעת מיתתו שאין לו בנים או שיש לו אחים, ולכאורה אין משנתינו כרבי נתן, שהרי מבואר בה שאין הבעל נאמן לאסור את אשתו.

דוחה הגמרא: **אָמַר רָבָא, שַׁאנִי הָתָם** בברייתא, שבה אמר רבי נתן שהבעל נאמן לחזור בו ולאוסרה, **כֵּיוָן דְּבִשְׁעַת מִיתָה קָא חָדַר בֵּיהּ** – חזר בו ואוסרה, **אֵימָא קוּשְׁטָא קָאָמַר** – יש סברא שאומר אמת, כדי שלא יסמכו על דבריו הראשונים להתירה, שלא יהיה העון בו, אבל במשנה שלא התירה בתחילה, אף רבי נתן מודה שאינו נאמן כעת לאוסרה, שהרי אינו אומר כן כדי שלא יהא העוון בו, אלא לצערה.

מקשה הגמרא: **אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לרבא, וְלַאו כָּל דְּבֵן הוּא** – וכי אין זה 'כל שכן', שאם בברייתא הבעל נאמן לאוסרה, ודאי שכך הוא במשנה, שהרי **הַשְׁתָּא** יש לדון **וּמָה הָתָם** – בברייתא, **דְּהבעל** פטר את אשתו מיבום, ועתה **קָא מָרַע לֵיהּ לְדִבּוּרֵיהּ** – מקלקל את דיבורו הראשון שאמר בקידושין, ומחייב את אשתו ביבום, **וְאָמְרַתְּ קוּשְׁטָא קָאָמַר** – שמסתבר שדבריו האחרונים אמת, ונאסרת על פיו, **אם כן בְּמַתְנִיתִין, דְּלֹא קָא מָרַע לֵיהּ לְדִבּוּרֵיהּ** – שאין הבעל מקלקל דיבורו, שהרי מעולם לא פטרה מיבום, ועתה מחייבה בדבריו ביבום, **האם לֹא כָּל שֶׁכֵּן** שיש לסמוך על דבריו ולאוסרה.

מבאר אביי את משנתינו כרבי נתן ובאופן אחר: **אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי, מַתְנִיתִין** – עוסקת באופן **דְּבשעת מיתה לֹא מוּחְזָק לָן בְּאַחֵי וְלֹא מוּחְזָק לָן בְּבָנֵי** – לא ידוע שיש לו אחים או בנים, ולכן האשה בחזקת שאינה צריכה יבום, **דְּאָמְרִינַן, כֵּיוָן דְּלֹא מוּחְזָק לָן** בעלה בשעת מיתה **בְּבָנֵי, וְלֹא בְּאַחֵי**, ואם כן אשה זו היא בחזקת אינה זקוקה ליבום, ולכן אם **אָמַר 'יֵשׁ לִי בָּנִים'**, ומשאירה בחזקתה שאינה זקוקה ליבום, **נֶאֱמָן** ומותרת. אבל אם אמר **'יֵשׁ לִי אַחִים'**, ואין לי בנים ורוצה להוציאה מחזקתה לחזקת איסור ולזוקקה ליבום, **אֵינוֹ נֶאֱמָן**, כיון שלאו **כָּל כְּמִינֵיהּ** – אין לו נאמנות לומר דבר **דְּאָמַר לָהּ אֲבוֹלֵי עָלְמָא** ואינו יכול להוציאה מחזקתה שהוחזקה, ונשארת בחזקת היתר הראשון.

ממשיך אביי לבאר, אבל **הָבְרַיְיתָא** שנחלקו רבי ורבי נתן בנאמנות בעל שבקידושין פטר את אשתו מיבום, ובשעת מיתה חייבה ביבום, ואמר רבי נתן שהבעל נאמן לאסור, עוסקת באופן

דְּקודם הקידושין היה המקדש מוּחְזָק לָן בְּאַחֵי – שמעו שיש לו אחים, וְלֹא מוּחְזָק לָן בִּבְנֵי – ולפי חזקה זו אשתו זקוקה ליבום, ואם אמר בשעת קידושין אין לי אחים או יש לי בנים ולא תזדקק אשתו ליבום, היה נאמן, אם לא היה חוזר בו בשעת מיתה, כיון דְּאַמְּרִינַן שאדם זה יכול לטעון 'מַה לִּי לְשַׁקֵּר', שאם כל רצונו רק לפוטרה מיבום ולכן אמר שאין לו אחים או שיש לו בנים, אינו צריך לשקר כדי לפוטרה מיבום, שהרי, מַאי קָאָמַר – מדוע אמר כן, רק כדי לְמִיפְטְרָהּ בדבריו מִיָּבֻם – מחיובה להתייבם, והרי מָצֵי אָמַר – לאשתו בשעת קידושין 'פָּטְרָנָא לָךְ בְּגִיטָּא' – שיפטרנה מהיבום על ידי גט סמוך למיתתו, ולכן אין לחשוש שמשקר, ונאמן שיש לו בנים או אין לו אחים ואשתו פטורה מיבום.

אך אם חזר בו סמוך למיתתו ואמר שאשתו זקוקה ליבום, נחלקו רבי נתן ורבי אם נאמן בדבריו האחרונים, רַבִּי סָבַר שטענת 'מַה לִּי לְשַׁקֵּר' שהיה לו בשעת הקידושין כשאמר שאין אשתו זקוקה ליבום, כִּי עֲדִים דָּמֵי – כוחה גדול כנאמנות עדים, וְאָתוּ עֵדִים – באה נאמנות זו של הבעל שכוחה כנאמנות עדים, וְעָקְרֵי חֲזָקָה – ועקרו את ה'חזקה' שהיא זקוקה ליבום, וכיון שלאחר דבריו הראשונים הוחזקה שאינה זקוקה ליבום, אין דבריו שאמר סמוך למיתתו מוציאים אותה מחזקתה ולהצריכה יבום.וְרַבִּי נָתָן סָבַר, שחזקת 'מַה לִּי לְשַׁקֵּר' שהיה לו בקידושין כִּי 'חֲזָקָה' דָּמֵי – כוחה שוה לחזקה, וכיון שלפני דבריו שאמר בקידושין הוחזקה האשה כזקוקה ליבום, לכן לֹא אָתֵי חֲזָקָה – של 'מה לי לשקר' שאמר בשעת קידושין שיש לו בנים ואין לו אחים ולכן לא תזדקק אשתו ליבום, וְעָקְרָה את הַחֲזָקָה הראשונה שהוחזקה האשה כזקוקה ליבום, לְגַמְרֵי, ולכן אם לא היה חוזר בו מדבריו בשעת מיתה היינו מאמינים לדבריו הראשונים והיתה מותרת לעולם ללא יבום וחליצה, לפי שאף שאין החזקה עוקרת את החזקה הראשונה לגמרי, מ"מ היא עושה בה ריעותא, ולכן כל זמן שלא הוכחש דיבורו הראשון נאמן, לפי שאין אדם חוטא ולא לו, ואילו היו לו אחים ודאי היה חוזר בו מדבריו בשעת מיתה. ולכן כשחוזר בו בשעת מיתה ואומר שהיא זקוקה ליבום נאמן לאוסרה ולהעמידה על חזקתה הראשונה לפני הקידושין שהיתה בחזקת זקוקה ליבום: התורה נתנה אפשרות לאדם לקדש את בתו הקטנה או הנערה למי שירצה, ללא דעתה, אך לא את בתו ה'בוגרת', שהיא בת שתים עשרה שנה וששה חודשים. משנתינו עוסקת באדם שיש לו כמה בנות, וקיבל קידושין עבור אחת מהן, ולא פירש כלל, או שלא פירש במדויק, לאיזו בת כוונתו.

משנה

אדם הַמְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ 'סְתָם' – שקיבל קידושין עבור אחת מבנותיו, ולא פירש לאיזו בת מהן, וספק לאיזו בת כוונתו, ודאי שֶׁאֵין בנותיו הַבּוֹגְרוֹת בְּכְלָל לשונו, כיון שאין הבוגרת ברשות האב ואינו יכול לקבל קידושין עבורה, ומותרות לכל אדם.

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי בִּיתֵי בָּנוֹת מִשְּׁתֵּי נָשִׁים, תחילה נולדו לו כמה בנות מאשה אחת, ואחר מיתת אשתו הראשונה נשא אשה שניה ונולדו לו בנות נוספות ממנה, ונמצא שהקטנה שבכת הראשונה גדולה מהגדולה שבכת השניה, וְאָמַר אותו אדם למקדש בשעת הקידושין 'קִדַּשְׁתִּי לָךְ אֶת בִּתִּי הַגְּדוֹלָה', וְאומר האב, אֵינִי יוֹדֵעַ אִם קידשתי את הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת, כלומר בכת הראשונה שבנותיה גדולות מבנות הכת השניה, אוֹ שקידשתי את הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת – בכת השניה שבנותיה קטנות מהכת הראשונה, שגם אותה אפשר לבנות בשם 'גדולה' כיון שהיא הגדולה שבכת השניה. אוֹ שחלו הקידושין על הבת הַקְּטַנָּה שֶׁבְּכת הַגְּדוֹלוֹת, ואף שהיא קטנה מאחותה שבאותה כת, אפשר לבנותה 'גדולה' כיון שֶׁהִיא גְּדוֹלָה מִן הבת (הגדולות) [הַגְּדוֹלָה] שֶׁבְּכת הַקְּטַנּוֹת, שהרי הבנות שבכת השניה קטנות מהבת הקטנה שבכת הראשונה. כּוּלָּן אֲמוּרוֹת – כל בנותיו משתי הכתות אסורות להנשא מספק וצריכות גט, לפי שכל אחת מהן קרויה גדולה כלפי הקטנה ממנה, חוּץ מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבְּכת הַקְּטַנּוֹת, שאין קטנה ממנה ואי אפשר לבנותה 'גדולה', שאותה ודאי לא קידש האב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כּוּלָּן הבנות שבכת השניה והבת הקטנה שבכת הראשונה מוּתָּרוֹת, חוּץ מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכת הַגְּדוֹלוֹת. לפי שאין אדם עשוי לקדש את בתו בלשון שמעוררת ספיקות למי מבנותיו היתה כוונתו, ולכן מפרשים דבריו שאמר 'גדולה' שהכוונה לבת הגדולה מכולן, שאין גדולה ממנה.

אדם שקדש את בתו, ואמר למקדש 'קִדַּשְׁתִּי לך אֶת בִּתִּי הַקְּטַנָּה', וְעתה אומר האב, אֵינִי יוֹדֵעַ אִם קידש את בתו הקְּטַנָּה שֶׁבְּכת הקְּטַנּוֹת, שאין קטנה ממנה, אוֹ שקידש את הבת הקְּטַנָּה שֶׁבְּכת הַגְּדוֹלוֹת, שגם אותה אפשר לכנות בשם 'קטנה' כיון שהיא הקטנה שבכת הראשונה. אוֹ שקידש את הבת הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכת הקְּטַנּוֹת, שגם אותה אפשר לכנות 'קטנה', שֶׁהרי הִיא קְטַנָּה מִן הבת (הַקְּטַנּוֹת) [הַקְּטַנָּה] שֶׁבְּכת הַגְּדוֹלוֹת, הרי כּוּלָּן אֲמוּרוֹת מספק, חוּץ מִן הבת הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכת הַגְּדוֹלוֹת, שאין גדולה ממנה ואי אפשר לכנותה 'קטנה', ובודאי שאותה לא קידש האב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כּוּלָּן מוּתָּרוֹת – כלומר, הבנות שבכת הראשונה, והגדולה שבכת השניה, ודאי אינן מקודשות, חוּץ מִן הבת הַקְּטַנָּה שֶׁבְּכת הקְּטַנּוֹת שאסורה להנשא, שאותה התכוון האב באמרו 'קטנה':

גמרא

שנינו במשנה שאדם שיש לו כמה בנות וקידש את 'בתו' סתם, אין הכוונה לאחת מבנותיו הבוגרות. מדייקת הגמרא: הָא בנותיו הקְּטַנּוֹת בְּכְלָל הספק, ומשמע שאף אם יש לו כמה בנות קטנות כולן בכלל הספק שמא התקדשו, שֶׁמָּעֲתָּה מִינָּהּ – משמע מדין זה, שקִּידּוּשִׁין שֶׁאֵין מְסוּרִים לְבֵיאָה – שאינם נותנים למקדש אפשרות לישא את האשה שקידש, הָווּ קִידּוּשִׁין טובים, שהרי כאן אין המקדש יודע איזו בת מהקטנות קידש, ואינו יכול ליקח אחת מהן מחשש שמא קידש את השניה, וזו אסורה עליו באיסור אחות אשתו, ומשמע מהמשנה שחלו הקידושין על אחת מהן, אלא שלא ידוע מי היא, ולכן צריכה גט. דוחה הגמרא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – במה עוסקת משנתינו, כְּשֶׁאֵין שָׁם אֶלָּא בת אחת גְּדוֹלָה וּבת אחת קְטַנָּה, ובאופן זה ודאי לא קידש את הגדולה שהרי אינה ברשותו לקדשה, ובזה ודאי היתה כוונתו לבתו הקטנה והיא מקודשת קידושין גמורים.

מקשה הגמרא: וְהָא 'בּוֹגְרוֹת' – בלשון רבים קָתָנֵי שאינן בכלל הספק, וניתן לדייק מכך שגם הבנות הנכללות בספק, הם 'קטנות', ואין המשנה מדברת על קטנה אחת בלבד. מתרצת הגמרא: מַאי לשון 'בּוֹגְרוֹת', בּוֹגְרוֹת דְּעָלְמָא, שכל הבנות הבוגרות של המקדשים את בנותיהם סתם אינן בכלל הספק, ואכן מדובר באופן שהיו לו רק בת גדולה ובת קטנה.

מקשה הגמרא: אם כן שיש לו רק בת אחת גדולה ובת אחת קטנה, פְּשִׁישָׁא – שאין הגדולה מקודשת אלא הקטנה, שהרי בנות בּוֹגְרוֹת של האדם, מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ – איזה שייכות יש לאב בבנותיו הבוגרות, והרי אינו יכול לקדשן. מתרצת הגמרא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, באופן דְּשַׁוְּויתֵיהּ שָׁלִיחַ – שהבת הבוגרת מינתה את אביה כשליח לקדשה, והאב יכול לקבל קידושין גם עבורה מחמת שליחותה, וגם עבור הקטנה מדין תורה, וּמַהוּ דִּתֵימָא כִּי מְקַבֵּל קִידּוּשֵׁי – כשקיבל האב קידושין, יתכן שאַדַּעְתָּא דִּידָהּ קָא מְקַבֵּל – על דעת שתתקדש בהם הגדולה שמינתה אותו כשליח, וכן יתכן שקיבלם כדי לקדש את הקטנה, וכיון שלא ידוע למי מהן קיבל קידושין הרי אלו 'קידושין שאין מסורים לביאה', שאינם חלים, קָא מַשְׁמַע לָן – השמיענו התנא במשנתינו שבודאי לא התכוון האב לקדש את הגדולה, כיון שלֹא שָׁכִיחַ אִינִישׁ מִידֵּי דְּאִית לֵיהּ הֲנָאָה מִינֵּיהּ – אין אדם מניח מלעשות דבר שיש לו הנאה ממנו, כקבלת קידושין עבור הקטנה שכסף הקידושין שייך לאב, וְעָבִיד מִידֵּי דְּלֵית לֵיהּ הֲנָאָה מִינֵּיהּ – ועושה במקומו דבר שאין לו הנאה ממנו, והיינו לקדש את בתו הגדולה שכסף הקידושין שייך לה, ולכן אמר התנא שבודאי קידש את הקטנה ולא את הבוגרת.

ודאי לא קידש האב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כּוּלָּן הבנות שבכת השניה והבת הקטנה שבכת הראשונה מוּתָּרוֹת, חוּץ מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכת הַגְּדוֹלוֹת. לפי שאין אדם עשוי לקדש את בתו בלשון שמעוררת ספיקות למי מבנותיו היתה כוונתו, ולכן מפרשים דבריו שאמר 'גדולה' שהכוונה לבת הגדולה מכולן, שאין גדולה ממנה.

אדם שקדש את בתו, ואמר למקדש 'קִדַּשְׁתִּי לך אֶת בִּתִּי הַקְּטַנָּה', וְעתה אומר האב, אֵינִי יוֹדֵעַ אִם קידש את בתו הקְּטַנָּה שֶׁבְּכת הקְּטַנּוֹת, שאין קטנה ממנה, אוֹ שקידש את הבת הקְּטַנָּה שֶׁבְּכת הַגְּדוֹלוֹת, שגם אותה אפשר לכנות בשם 'קטנה', שֶׁהרי הִיא קְטַנָּה מִן הבת (הַקְּטַנּוֹת) [הַקְּטַנָּה] שֶׁבְּכת הַגְּדוֹלוֹת, הרי כּוּלָּן אֲמוּרוֹת מספק, חוּץ מִן הבת הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכת הַגְּדוֹלוֹת, שאין גדולה ממנה ואי אפשר לכנותה 'קטנה', ובודאי שאותה לא קידש האב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כּוּלָּן מוּתָּרוֹת – כלומר, הבנות שבכת הראשונה, והגדולה שבכת השניה, ודאי אינן מקודשות, חוּץ מִן הבת הַקְּטַנָּה שֶׁבְּכת הקְּטַנּוֹת שאסורה להנשא, שאותה התכוון האב באמרו 'קטנה':

גמרא

שנינו במשנה שאדם שיש לו כמה בנות וקידש את 'בתו' סתם, אין הכוונה לאחת מבנותיו הבוגרות. מדייקת הגמרא: הָא בנותיו הקְּטַנּוֹת בְּכְלָל הספק, ומשמע שאף אם יש לו כמה בנות קטנות כולן בכלל הספק שמא התקדשו, שֶׁמָּעֲתָּה מִינָּהּ – משמע מדין זה, שקִּידּוּשִׁין שֶׁאֵין מְסוּרִים לְבֵיאָה – שאינם נותנים למקדש אפשרות לישא את האשה שקידש, הָווּ קִידּוּשִׁין טובים, שהרי כאן אין המקדש יודע איזו בת מהקטנות קידש, ואינו יכול ליקח אחת מהן מחשש שמא קידש את השניה, וזו אסורה עליו באיסור אחות אשתו, ומשמע מהמשנה שחלו הקידושין על אחת מהן, אלא שלא ידוע מי היא, ולכן צריכה גט. דוחה הגמרא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – במה עוסקת משנתינו, כְּשֶׁאֵין שָׁם אֶלָּא בת אחת גְּדוֹלָה וּבת אחת קְטַנָּה, ובאופן זה ודאי לא קידש את הגדולה שהרי אינה ברשותו לקדשה, ובזה ודאי היתה כוונתו לבתו הקטנה והיא מקודשת קידושין גמורים.

מקשה הגמרא: וְהָא 'בּוֹגְרוֹת' – בלשון רבים קָתָנֵי שאינן בכלל הספק, וניתן לדייק מכך שגם הבנות הנכללות בספק, הם 'קטנות', ואין המשנה מדברת על קטנה אחת בלבד. מתרצת הגמרא: מַאי לשון 'בּוֹגְרוֹת', בּוֹגְרוֹת דְּעָלְמָא, שכל הבנות הבוגרות של המקדשים את בנותיהם סתם אינן בכלל הספק, ואכן מדובר באופן שהיו לו רק בת גדולה ובת קטנה.

מקשה הגמרא: אם כן שיש לו רק בת אחת גדולה ובת אחת קטנה, פְּשִׁישָׁא – שאין הגדולה מקודשת אלא הקטנה, שהרי בנות בּוֹגְרוֹת של האדם, מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ – איזה שייכות יש לאב בבנותיו הבוגרות, והרי אינו יכול לקדשן. מתרצת הגמרא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, באופן דְּשַׁוְּויתֵיהּ שָׁלִיחַ – שהבת הבוגרת מינתה את אביה כשליח לקדשה, והאב יכול לקבל קידושין גם עבורה מחמת שליחותה, וגם עבור הקטנה מדין תורה, וּמַהוּ דִּתֵימָא כִּי מְקַבֵּל קִידּוּשֵׁי – כשקיבל האב קידושין, יתכן שאַדַּעְתָּא דִּידָהּ קָא מְקַבֵּל – על דעת שתתקדש בהם הגדולה שמינתה אותו כשליח, וכן יתכן שקיבלם כדי לקדש את הקטנה, וכיון שלא ידוע למי מהן קיבל קידושין הרי אלו 'קידושין שאין מסורים לביאה', שאינם חלים, קָא מַשְׁמַע לָן – השמיענו התנא במשנתינו שבודאי לא התכוון האב לקדש את הגדולה, כיון שלֹא שָׁכִיחַ אִינִישׁ מִידֵּי דְּאִית לֵיהּ הֲנָאָה מִינֵּיהּ – אין אדם מניח מלעשות דבר שיש לו הנאה ממנו, כקבלת קידושין עבור הקטנה שכסף הקידושין שייך לאב, וְעָבִיד מִידֵּי דְּלֵית לֵיהּ הֲנָאָה מִינֵּיהּ – ועושה במקומו דבר שאין לו הנאה ממנו, והיינו לקדש את בתו הגדולה שכסף הקידושין שייך לה, ולכן אמר התנא שבודאי קידש את הקטנה ולא את הבוגרת.

המשך בעמוד ר

מקשה הגמרא: **מִי לֹא עָסְקִינַן** אף באופן **דְּאָמְרָה לֵיהּ** הבת לאביה שיקדשנה וכסף **קִדּוּשַׁיי לָךְ**, והרי באופן זה האב נהנה גם מקידושי הגדולה, ומשמע שבכל אופן רק הקטנה מקודשת ולא הגדולה. מתרצת הגמרא: **אֲפִילּוּ הָכִי** – מסתבר שקידש את הקטנה ולא את הגדולה, כיון ש**לֹא שָׁכִיחַ אִינִישׁ מִצְוָה דְּרַמְיָא עֲלֵיהּ** – אין אדם מניח מלקיים מצוה המוטלת עליו, והיינו לקדש את בתו הקטנה, שזו מצוה עליו מדברי קבלה שנאמר (ירמיהו כט ו) 'וְאֶת בְּנוֹתֵיכֶם תְּנוּ לַאֲנָשִׁים', **וְעָבִיד מִצְוָה דְּלָא רַמְיָא עֲלֵיהּ** – שאינה מוטלת עליו, והיא לקדש את בתו הגדולה שאינו מצווה להשיאה, שהרי יש לה דעת להשיא עצמה, ולכן אמר התנא שהקטנה מקודשת ולא הגדולה: שנינו במשנה. **מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי כִיתֵּי בָּנוֹת** משתי נשים, ואמר קדשתי את בתי הגדולה, ואיני יודע אם גדולה שבגדולות או גדולה שבקטנות או קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולות שבקטנות, כולן אסורות, חוץ מן הקטנה שבקטנות, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר, כולן מותרות, חוץ מן הגדולה שבגדולות. קדשתי את בתי הקטנה וכו':

מבררת הגמרא, מדוע הביא התנא במשנתינו את מחלוקת רבי מאיר ורבי יוסי בשני אופנים אלו, אף שהם דומים: **וְצָרִיכָא** – הוצרך התנא להביא שנחלקו גם כשקידש את בתו 'הגדולה', וגם כשקידש את בתו 'הקטנה', כיון **דְּאִי אַשְׁמְעִינַן** התנא את המחלוקת **קַמַּיְיתָא**, בקידש את בתו 'הגדולה', היינו סבורים שדווקא **בָּהָךְ קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר** שמלבד הקטנה שבקטנות כל בנותיו ספק מקודשות, **דְּכֵיוָן דְּאִיכָּא זוּטְרָא מִינָּהּ** – שכיון שיש לכל אחת מהן אחות שהיא קטנה ממנה, לכן **לְהָךְ גְּדוֹלָה קָרֵי לָהּ** – דרך האב לכנותה כ'גדולה', ששבח הוא לו לכנות את בנותיו כ'גדולות' כשיש קטנות מהן, **אֲבָל בָּהָא** – באופן שבסיפא, שקידש את בתו ה'קטנה', **אִימָּא מוֹדֵי לֵיהּ** רבי מאיר **לְרַבִּי יוֹסֵי**, דְּמה שאמר האב 'קְטַנָּה', כוונתו רק **לְהָךְ קְטַנָּה דְּכוּלְּהוּ** – לקטנה שבכל בנותיו **קָרֵי לָהּ** – מכנה אדם בשם 'קטנה', והיינו הקטנה שבקטנות, שאין קטנה ממנה, אבל את שאר בנותיו שיש קטנות מהן הוא מכנה כ'גדולות', כיון שיכול לקוראן 'גדולות', וא"כ יתכן שרבי מאיר יודה שרק הקטנה שבקטנות מקודשת. ולכן הוצרך התנא לומר בפירוש שגם כשקידש את בתו ה'קטנה' סובר רבי מאיר שכל בנותיו ספק מקודשות, מלבד הגדולה שבגדולות.

וְכֵן אִי אִיתְּמַר בָּהָא – רק את המחלוקת שבסיפא, באופן שקידש את בתו 'הקטנה', היינו סבורים שדווקא **בָּהָא קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי** שהקטנה מקודשת בודאי, כיון שאב רגיל לכנות כ'קטנה' רק את בתו הקטנה ביותר, **אֲבָל בָּהָךְ** – באופן שהובא ברישא, שקידש את בתו 'הגדולה', **אִימָּא** – שמא **מוֹדֵי לֵיהּ** רבי יוסי **לְרַבִּי מֵאִיר** שכל בנותיו בחזקת ספק, כיון שדרכו של האב לכנות כ'גדולה' כל בת שיש קטנה ממנה, ולכן **צְרִיכָא** התנא להשמיענו שאף כאן סובר רבי יוסי שהבת הגדולה ביותר מקודשת בודאי, והשאר אינן כלל בספק קידושין.

מבררת הגמרא במה נחלקו רבי מאיר ורבי יוסי: **לְמֵימְרָא** – האם אפשר ללמוד מהאמור במשנתינו **דְּרַבִּי מֵאִיר** האומר שהמקדש את בתו 'הגדולה' או 'הקטנה' גורם שכמה מבנותיו יהיו בספק קידושין, **סָבַר מַחֵית אִינִישׁ נַפְשֵׁיהּ לְסַפֵּיקָא** – אדם עשוי לעשות דבר שאינו ברור, למרות שהוא נכנס מחמתו למצב מסופק, ולכן יתכן שקידש כל אחת מהבנות שניתן לכנותן בגדולה או בקטנה. **וְאילו רַבִּי יוֹסֵי** האומר שלעולם הקידושין חלים בודאות על אותה בת שכינוי זה מתאים לה ביותר, **סָבַר שלֹּא מַחֵית אִינִישׁ לְסַפֵּיקָא** – אין אדם עושה דבר שגורם לספק, ולכן ברור שכוונתו היתה לקדש את אותה בת שמכונה כך. **וְהרי הָאִיפְּכָא שָׁמְעִינַן לְהוּ** – במשנה אחרת התבאר שכל אחד מהם אומר סברא הפוכה מהסברא שסובר כאן, **דְּתַנַּן** במסכת נדרים (ס.), אדם **הַנּוֹדֵר** שלא ליהנות מאדם פלוני **'עַד הַפֶּסַח'**, הרי הוא **אָסוּר** ליהנות ממנו **עַד שָׁנַיְיץ** – עד שיתחיל חג הפסח, ומשנכנס ליל ראשון של פסח מותר ליהנות ממנו. ואם נדר **'עַד שֶׁיָּבֹא פֶּסַח'** אנו מפרשים את אריכות לשונו כאילו אמר שישאר האיסור כל זמן שעדיין לא יצא הפסח, ולכן הוא **אָסוּר** ליהנות ממנו **עַד שֶׁיֵּצֵא** – עד שיגמרו ימי הפסח. ואם נדר **'עַד פְּנֵי פֶּסַח'** – עד לפני פסח, ניתן לפרש דבריו בשתי דרכים, או שהתכוין שיחול הנדר עד לפני הפסח או שהתכוין עד לפני כל יום ויום מימות הפסח, ונחלקו רבי מאיר ורבי יוסי בדינו. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אָסוּר** ליהנות ממנו **עַד שָׁנַיְיץ** – עד שיתחיל הפסח. שמשהגיע הפסח שוב אין זה 'פני הפסח', **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר** שכיון שאפשר לפרש את לשון נדרו שישאר האיסור עד לפני הרגע האחרון של פסח, לפי שכל רגע ורגע הוא עדיין רגע שלפני הפסח, שהרי הרגע שבא אחריו הוא עדיין פסח, ויש להסתפק כן עד הרגע האחרון ממש של פסח, ולכן חל נדרו **עַד שֶׁיֵּצֵא** הפסח. ומוכח ממשנה זו שרבי מאיר הוא הסובר שאין אדם עושה דברים בצורה מסופקת, ורבי יוסי סובר שאדם עשוי להחיל דינים בצורה מסופקת, וסברותיהם במשנה זו הפוכים מהסברות במשנתינו.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַּר אַבְדִימִי, אָמַר רַב, מוּחְלֶפֶת הַשִּׁיטָתֹעַ** יש להחליף את שיטות התנאים במשנה בנדרים, ולגרוס שרבי מאיר סובר שאיסור הנדר הוא עד שיצא הפסח, ורבי יוסי סובר שאין אדם עושה דברים שיכולים לחול באופן מסופק, ובודאי התכוין שיחול הנדר רק עד תחילת הפסח, ובזה שיטתם כסברתם במשנתינו.

מוכיחה הגמרא: **וְהָתַנְיָא** – וכן שנינו בתוספתא (נדרים פ"ד ה"ו) את מחלוקתם בצורה הפוכה מהגירסא בנדרים, שם נאמר לגבי הנודר עד זמן מסוים, **זֶה הַכְּלָל, כָּל דבר שֶׁמִּשֶּׁתַּ וְמִנּוֹ קָבוּעַ** – מספר ימיו קבוע, כמו פסח, הנודר שיהיה הדבר אסור עליו, **וְאָמַר** שיתקיים האיסור **'עַד פָּנַי'** – עד לפני אותו דבר, כגון האומר עד פני הפסח, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר**, שאיסורו קיים **עַד שֶׁיֵּצֵא** – עד שיסתיים אותו הזמן, **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר** שאיסורו קיים **עַד שָׁנַיְיץ** – עד שיתחיל אותו הזמן. והיינו כסברותיהם במשנתינו.

מבארת עתה הגמרא כיצד יסברו רבי מאיר ורבי יוסי, באופנים שאינם מבוארים במשנה: **אָמַר אַבַּיֵי, מַחֲלוֹקֶת** זו שנחלקו רבי מאיר ורבי יוסי, היא רק **בְּאדם שיש לו שְׁתֵּי כִיתֵּי בָּנוֹת** – שכל קבוצה נולדה מאשה אחרת, שלדעת רבי מאיר אדם עשוי לכנות כל בת מהכת הראשונה כ'גדולה', כיון שהיא גדולה מבנות הכת השניה, וכן עשוי לכנות כל בת מהכת השניה כ'קטנה' מחמת שהיא קטנה מבנות הכת הראשונה, **אֲבָל בְּאדם** שיש לו **בַּת אַחַת** של כמה בנות שנולדו מאשה אחת, **לְדִבְרֵי הַכֹּל** – לרבי מאיר ולרבי יוסי, אם קידש את ה'גדולה' כוונתו **לִגְדוֹלָה מַמָּשׁ**, ואם קידש את ה'קטנה', כוונתו **לְקַטָּנָה מַמָּשׁ**. ואין מפרשים שכוונתו לאמצעית, שגדולה מהקטנה ביותר, וקטנה מהגדולה ביותר, לפי שכשכל הבנות נולדו מאשה אחת, לבת **הָאֶמְצָעִית בְּשָׁעָה שֶׁקָּרֵי לָהּ** אביה מכנה אותה בשמה, ואינו מכנה אותה כ'גדולה' או 'קטנה'.

מקשה הגמרא: **אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר מַתָּנָה לְאַבַּיֵי, אֶלָּא מֵעַתָּה** – לדבריך שכשיש כמה בנות מאותה אשה אין האמצעיות מכונות 'גדולה' או 'קטנה', מדוע במשנה אמר רבי מאיר שאדם שיש לו שתי כיתי בנות וקידש את ה'גדולה' כל הבנות בספק מלבד הקטנה שבקטנות, והרי לדבריך אדם מכנה את בתו האמצעית בשמה, ואם כן לא רק הקטנה שבקטנות מותרת, אלא אף הבת